# *Conflicten in de wereld van de dualiteit*

*3 maart 1961*
*lezing 81*

"Gegroet, God zegene jullie allen, liefste vrienden. Gezegend is dit uur.

Jullie maken op dit pad verschillende fasen door. Ruim genomen is de eerste laag die we van jullie onbewuste onderzochten het niveau waarop je verkeerde indrukken en conclusies herbergt die tot rigide generalisaties van verschillende levensaspecten geleid hebben. Dat noemen we beelden.[1] Sommige daarvan zijn op zichzelf misschien onbetekenend, maar toch zijn ze belangrijk genoeg om je leven op vele manieren te vervormen.

Achter of onder dit meer oppervlakkige niveau van je onderbewuste zijn we doorgedrongen tot een laag waar een strijd tussen tegenstellingen wordt gevoerd, *de wereld der dualiteit.* Dit schept een enorme verwarring in je leven. De verwarring rondom dualiteit bestaat in vele opzichten en betreft zowel belangrijke als ogenschijnlijk minder belangrijke kwesties. De grote tegenstellingen zijn leven en dood, geluk en ongeluk, liefde en zelfzucht, licht en duisternis. Je verwarring ontstaat doordat een levenshouding waarvan je denkt dat die je naar een begeerd doel leidt - je vaak minstens voor een deel - tot een juist niet begeerd doel brengt. Het vraagt heel wat bewustzijn en eerlijkheid tegenover jezelf om dit verschijnsel te begrijpen en de innerlijke dwaling te ontdekken waarin jouw acties en reacties verantwoordelijk zijn voor dit verwarrende resultaat.

De religie symboliseert deze tegenstellingen als de strijd tussen God en de duivel. De bedoelde verwarringen worden Satans werktuigen

[1] Zie de lezingen 38 - 41 over 'Beelden' (Noot vertaler)

genoemd, waarmee hij de mensen in verwarring brengt, zodat ze geen onderscheid meer kunnen maken tussen Gods weg en die van de duivel. Dat wat in zich zelfzuchtig en destructief is, lijkt oppervlakkig gezien vaak rechtvaardig en heilig; en omgekeerd. Dit representeert de grote strijd tussen de lichtkrachten en de duistere krachten en de mens stelt zich ten onrechte voor dat die strijd buiten hemzelf woedt, terwijl hij er louter als slachtoffer in gevangen is.

Dagelijks word je geconfronteerd met verschillende mogelijkheden waartussen je moet kiezen en dat brengt je dikwijls in verwarring. Die mogelijkheden zijn niet ruwweg 'goed' of 'slecht' en ze komen beide voort uit dezelfde fundamentele strijd in de menselijke ziel.

De moderne psychologie heeft datzelfde fundamentele probleem herkend. Zij noemt het de levensdrift tegenover de doodsdrift of het lustprincipe tegenover het realiteitsprincipe. In verband met het realiteitsprincipe bestaat er echter ook verwarring. Zo vaak is het onduidelijk welk principe voor God staat en welk voor de duivel. Is het lustprincipe zelfzuchtig en daarom destructief? Kun je eraan toegeven zonder andere mensen pijn te doen? En het realiteitsprincipe, is dat plicht, verantwoordelijkheid, werk, prestatie, en daarom constructief? Aan de andere kant word je verteld dat God geluk is, zaligheid, licht, en het lustprincipe doet je daar vurig naar verlangen. Of je het weet of niet, precies op dit punt word je overspoeld door een van de grootste verwarringen van het mensdom. Het zal nog heel wat werk van jullie vragen voor je hierin meer helderheid en inzicht krijgt. Maar voor het ogenblik hebben jullie er veel aan als je je er bewust van wordt dat deze verwarring allereerst in jezelf bestaat.

In alle conflicten die jullie je in de loop van het werk op dit pad al bewust zijn geworden, heeft het onderliggende conflict altijd te maken met deze wereld van dualiteit. Achter je beelden en misvattingen vind je altijd een *conflict*. Op de een of andere manier vind je altijd dat je verscheurd wordt tussen twee houdingen, twee levenswijzen, twee mogelijkheden. Door ze te ontdoen van hun opgelegde motivaties moet je in de kern de fundamentele tegenstellingen vinden.

Maar dit niveau waarin de verwarring tussen de tegenstellingen je verscheurt, is nog niet de kern. Daar ligt nog iets achter wat de oorsprong is van de wereld der dualiteit, juist zoals de wereld der dualiteit de oorsprong is van je beelden. Vreemd genoeg wordt deze

onderliggende oorsprong op het volgende niveau één kant van de tegenstelling. Met andere woorden, dat wat één kern is, splitst zich op het volgende bewustzijnsniveau in twee tegengestelden. En deze onderliggende kern is je verlangen naar volkomen geluk, naar licht, liefde, zaligheid, vrede. Van oorsprong verlang je naar het uiterste geluk, maar het leven op aarde belet zo'n vervulling. Deze belemmering schept de wereld der dualiteit en daarmee je conflict. Maar het is evenzeer waar om te zeggen dat de wereld der dualiteit de belemmering schiep. Het schiep de levensomstandigheden op aarde die van de 'realiteit' iets maakten wat het tegenovergestelde is van het lustprincipe, om in psychologische termen te spreken - of in spirituele termen - wat haaks staat op het goddelijke principe van geluk.

Dit werpt je in een vicieuze cirkel. Hoe daaruit te komen, hoe je weg te vinden naar het licht van de waarheid, dat zijn de belangrijke vragen. In de eerste plaats moeten jullie althans een beetje begrijpen wat de oorzaak is van het feit dat de mens uit een enkele kern een dualiteit heeft gecreëerd. Leven op aarde houdt fysieke dood in. Zelfs als we veel narigheden als onnodig en als geschapen uit verwarring uit het leven verwijderen, dan blijft nog de fysieke dood. En fysieke dood blijft een mysterie.

De dood is onbekend en daarom beangstigend, ondanks godsdienstig geloof. Het lijkt een eindpunt en staat als zodanig in scherpe tegenstelling met het menselijk verlangen naar leven. En leven betekent in wezen geluk. Alle religieuze verklaringen, hoe waar dan ook, zijn toch slechts gissingen. Dus als we hier logisch op doorgaan, kunnen we zien dat de angst voor de dood de dualistische wereld schept en de dualistische wereld schept een werkelijkheid die belemmerend is voor het verlangen van de mens naar volledige vervulling. Dit vernauwt de speelruimte en laat ons zitten met het probleem van de dood. Door dit onder ogen te zien kunnen we de vicieuze cirkel doorbreken.

Zolang de mensheid bestaat heeft ze geprobeerd met dit probleem om te gaan. Maar ongelukkigerwijze moest de manier waarop ze dit probeerde wel falen. Het is even onbevredigend als wanneer je onbewuste pogingen onderneemt om een zogenaamd psychologisch probleem in je leven op te lossen: je probeert de kortste weg, je probeert eraan te ontkomen en je bent bang om het punt vierkant onder ogen te zien. In plaats daarvan leg je er pasklare antwoorden overheen, die zelfs als zodanig wel waar kunnen zijn, maar niet voor jou opgaan,

omdat je ze niet gevonden hebt vanuit de kracht en de moed die slechts voortkomen uit het onder ogen zien van het probleem; dat heb je uit angst en zwakheid liever vermeden. Dit is één manier van pogen met het probleem om te gaan. Religieuze mensen die aan hun geloof vasthouden uit angst, zijn prototypes van degenen die het op deze manier proberen.

Een andere manier is ontkenning; ontkennen van juist datgene waar je het meest naar verlangt in je angst dat je het nooit zult krijgen. En zo storm je regelrecht af op wat je het meest vreest. Deze zelfdestructie wordt op alle niveaus gevonden. Ze werkt door in je houding ten opzichte van minder belangrijke levensaspecten, maar in wezen is het jouw manier van omgaan met het probleem van de dood. Het prototype daarvan is de atheïst, de materialist.

Beide typen mensen realiseren zich niet dat ze in wezen hetzelfde doen. Zij moeten wel heftig tegenover elkaar staan, want elk type vertegenwoordigt het tegendeel van wat hij onbewust als zijn oplossing ziet voor het omgaan met het grote probleem. Niemand heeft het antwoord gevonden. Dat antwoord moet uit het zelf komen. Het kan alleen komen door moedig deze problemen, vragen, verwarringen, angsten onder ogen te zien en door te onderzoeken hoe tot nu toe *jouw* manier was om met dit probleem om te gaan.

Als ik spreek over het verlangen naar God, dan is dat heel afstandelijk en abstract. Wanneer je je goddelijk geluk voorstelt zoals een geestelijk wezen dat geniet, is de associatie die dan vanzelf, misschien onbewust, in je opkomt gewoonlijk heel anders dan het geluk waar jij als menselijk wezen naar verlangt. Je stelt het je voor als iets wat saai, steriel, vervelend en oninteressant is. Er zijn veel mensen die geloven dat juist de aanwezigheid van ongeluk het geluk zo aantrekkelijk maakt. Dit is natuurlijk niet zo. Laten we, omdat het woord ‘geluk’ zoveel vage en afstandelijke spiritualiteit impliceert, een ander woord kiezen. Laten we de term ‘hoogste genot’ kiezen, hoogste genot op *alle niveaus van je wezen.* Je diepgeworteld verlangen naar dat hoogste genot is voortdurend in conflict met de werkelijkheid zoals je die op aarde kent en dit is een gevolg van het feit dat je niet in staat bent met de dood in het reine te komen.

De moderne psychologie stelt dat dit diepgeworteld verlangen stamt uit het verlangen van de mens terug te keren naar de moederschoot, waar

hij nog leefde zonder zorgen, verantwoordelijkheid en gebrek. Hoe ouder hij wordt, des te meer krijgt hij deze levenswerkelijkheden onder ogen en daardoor wordt de strijd des te heviger. Maar in werkelijkheid gaat dit verlangen veel verder terug. Het stamt uit het gegeven dat in de geest van de mens de vage herinnering ligt ingebed aan een leven in een andere bewustzijnsstaat, waarin hij niets anders kende dan 'hoogste genot', uiterst geluk, zonder enige tegenstelling. Geleidelijk en in fasen kun je die toestand weer enigermate heroveren, zelfs terwijl je nog een geïncarneerde entiteit bent. Het is niet voldoende je beelden en verkeerde conclusies te verwijderen. Maar door dat te doen, moet je het niveau van de dualistische wereld wel tegenkomen. Wanneer je dit eenmaal tot diep in de kern begrijpt, kom je oog in oog te staan met je gevecht tegen de dood, of tegen antigenot, als ik het zo mag noemen.

Zoals ik hiervoor aangaf zijn er twee belangrijke manieren waarop mensen onbewust proberen met de dood om te gaan. Beide berusten op ontkenning; op de ene manier probeer je eraan te ontkomen, op de andere ga je er opzettelijk op af. In beide gevallen vecht je er gespannen tegen. Je vecht niet minder wanneer je de dood bewust kiest uit krampachtige angst in een negatieve geest van zwakte, maar het is iets heel anders dan een gezonde acceptatie vanuit kracht.

Als ik het woord 'dood' gebruik, bedoel ik niet alleen de fysieke dood. Ik doel op alle negatieve aspecten van leven, alles wat tegen je drang tot genot ingaat. Het betekent ook meer dan ongeluk. Het betekent ook verlies, verandering, het onbekende. Het onbekende kan iets inhouden wat beter is dan de toestand waarin je nu bent, maar juist door het feit dat het onbekend is, wordt het schrikwekkend. Al die dingen betekenen de dood in het klein. Er is geen mens die niet dagelijks vele malen sterft.

Welnu, je houding ten opzichte van de dood in al zijn aspecten bepaalt je vermogen om te leven en genot te ervaren. Hoe gezonder je houding tegenover de dood is, hoe meer de levenskracht door je heen kan stromen. Dat wil zeggen, des te gezonder en van des te langere duur is de bevrediging van je drang tot genieten. De eerste stap die je moet zetten, is ontdekken met hoeveel geweld je tegen de dood vecht. Je moet je er volledig bewust van worden, net zoals je je ten volle bewust moet worden van je voortdurende verlangen naar het hoogste genot. Beide kunnen inderdaad heel verborgen liggen. Vind uit welke van de twee mogelijkheden je hebt gekozen om met de dood om te gaan:

proberen te ontkomen aan dat waar je bang voor bent, of er uit angst juist recht op af gaan. Beide pogingen zijn altijd in ieder mens aanwezig, maar meestal is er één overheersend. Bij de laatstgenoemde mogelijkheid saboteer je het geluk dat je zou kunnen hebben, omdat je zo bang bent het weer te verliezen of het niet te krijgen zoals je het hebben wilt. Dat gaat in de geest van: “Het is toch nooit te vermijden, dus dan kan ik het maar beter achter de rug hebben”. Een sterk staaltje hiervan is zelfmoord.

Zo word je voortdurend verscheurd tussen twee onbevredigende en schadelijke pogingen om de dood te negeren. Deze kunstmatige, sterk verkrampte pogingen brengen je zoveel dichter bij datgene wat je wilt vermijden of ze brengen je ertoe af te zien van hetgeen je zo graag wilt krijgen. Dus het ligt niet zozeer in het accepteren van de dood zelf dat je kracht en genezing vindt, het gaat om *de manier waarop* je dat doet. Als je het doet uit angst en negativiteit - beide leiden tot zelfdestructie - dan is dat heel anders dan een gezond, krachtig accepteren van het onontkoombare. Door de dood vierkant onder ogen te zien, door er niet voor weg te kruipen, leer je ermee in het reine te komen en daarmee bevrijd je de levenskracht in je, die gestremd blijft zolang je niet op een *gezonde manier* met de dood leert omgaan.

Aan de ene kant voel je vaag aan dat *de oplossing ligt in acceptatie*. En je voelt ook dat *in acceptatie de vernietiging* ligt. Dat brengt je in verwarring, maar zolang je je deze verwarring niet bewust maakt, kun je geen begin vinden van je weg uit de doolhof. Vanuit deze verwarring neemt de mens vaak zijn toevlucht tot een van de vele vormen van religie. Maar in die geest gebeurt dat vanuit de behoefte aan de dood te ontkomen en uit angst, uit ontkenning en uit lafheid want je wilt niet geconfronteerd worden met waar je het meest bang voor bent.

Op die manier kan religie een mens niet werkelijk helpen, hoe waar het ook mag zijn wat hij gelooft, evenmin als de verkeerde manier van accepteren hem helpt. Dit type godsdienst helpt niet, omdat het geaccepteerd wordt uit zwakheid, hetgeen zijn motieven bezoedelt. Diep van binnen voelt hij de onwaarachtigheid van zijn motieven en veracht zichzelf daarom. Bovendien heeft het opgelegde geloof geen echte kracht om hem te helpen. Hij accepteert God en alles wat dat inhoudt niet uit echte overtuiging, noch uit een diep, waarachtig, werkelijk inzicht, maar omdat hij bang is. Dus hebben de vijanden van de religie dikwijls gelijk wanneer ze zeggen dat godsdienst ‘opium’ is.

Op dezelfde manier hebben de tegenstanders van het materialisme gelijk wanneer ze daar tégen zijn. Dat is niet alleen omdat de materialistische visie op de wereld niet waar is, maar ook omdat het motief tot het accepteren van die visie even misplaatst is als de keuze voor religie 'als opium'. Hoe dieper we met dit onderwerp bezig zijn, des te meer vinden we dat de oplossing ligt in het onder ogen zien van het onbekende, in het oog in oog gaan staan met je angst ervoor en in het leren ontwikkelen van je kracht om te sterven. *Hij die weet te sterven, weet ook te leven.*

Onnodig te zeggen dat je niet hoeft te wachten op je feitelijke fysieke dood om dit te leren. Niet alleen je incidentele angst voor de dood of afleidingen daarvan kunnen je helpen, maar ook alle andere aspecten van de dood die het dagelijks leven met zich meebrengt. Wie niet weet hoe te sterven kan niet leven. Hij kan de tegenstellingen, het dualisme in zijn eigen ziel niet verzoenen. Daarom kan hij de levenskracht niet vrijmaken die onbenut in hem ligt.

Neem zo ook je geloof, vrienden. Wees niet bang om te erkennen dat het in meerdere of mindere mate een opgelegd idee is waar je je vanuit je zwakheid en angst aan vastklampt. Juist de kracht die deze oprechte erkenning je zal geven, stelt je in staat een *werkelijk*, een *echt* geloof op te bouwen, een overtuiging, een wetenschap en om de waarheden die je tot nu toe alleen verstandelijk kende innerlijk te ervaren. Dit komt nadat je enigermate geleerd hebt met de dood in zijn volle betekenis om te gaan. Zolang je vermogen te sterven gebaseerd is op het opgelegde weten dat het leven doorgaat en de dood een illusie is, is je geloof op zand gebouwd. Maar als je de grote, moedige stap zet om je ongeloof, je onzekerheid, je angst onder ogen te zien en ermee in het reine komt, als je het onbekende accepteert als en wanneer dat nodig is en daartoe de kracht opbouwt, slechts dan zal werkelijke overtuiging en de ervaring van spirituele waarheid je deel worden. Het wordt je deel omdat je dan leert leven. De levenskracht zal worden vrijgemaakt en een grote mate van je verlangen naar geluk zal vervuld worden terwijl je nog op aarde bent.

Zoek en je zult een gebied van je wezen vinden dat vasthoudt aan het leven alleen om de dood te vermijden. Dit motief bevat ontkenning en dus ontken je dan ook de levenskracht. Maar als je de dood onder ogen ziet en je verzoent je ermee, dan zul je het leven in een positieve geest omarmen en alleen dat lost het probleem der dualiteit op, want dualiteit

ontstaat uit ontkenning. Ergens langs je weg van ontwikkeling en groei moet dit probleem op een gegeven moment worden aangepakt. Voor de een wat vroeger, voor de ander wat later, maar iedereen komt ervoor te staan.

Wees niet bang dat je niet loyaal bent ten opzichte van je geloof als je gaat kijken waar het uit angst is opgelegd. Dan kun je de grootste van alle krachten cultiveren, in het kennen en accepteren van de onzekerheid die het kleine sterven van elke dag met zich meebrengt. Dan vlucht je er niet voor, je doet het niet uit negativiteit, maar je ziet dat het bij het leven hoort. Naarmate je in deze richting groeit, zal de levenskracht je doorstromen en je een voorsmaak geven van wat echt geluk, hoogst genot en ware veiligheid is, ook al ben je nog in je lichaam.

Het hoogste geluk dat ook op aarde enigermate zou kunnen bestaan, wordt gedwarsboomd door allerlei kanten van het geciviliseerde leven. Maar die kanten zijn een rechtstreeks gevolg van de innerlijke dualiteit, welke op haar beurt voortkomt uit het onvermogen te sterven. Het beschaafde leven stelt je voortdurend voor de keus tussen genieten of niet genieten. Laten we bijvoorbeeld eens naar arbeid kijken, naar werk dat niet altijd met je creatieve mogelijkheden en neigingen overeenkomt en dat je daarom niet echt van harte en met plezier doet. Let daarbij ook op de arbeidsvoorwaarden met alles wat daarbij ‘moet’, met alle verschillende aspecten ervan die een gevolg zijn van politieke, economische en sociale factoren, die op hun beurt ook weer een gevolg zijn van de innerlijke dualiteit. Al deze factoren veroorzaken een strijd om het bestaan die dwangmatig eerzuchtig streven in de hand werkt. Bovendien plaatsen ze de mens dikwijls voor nogal onnodige verplichtingen (of misschien zijn ze noodzakelijk binnen het kader van je huidige leven op aarde.) Dit alles schept een realiteitsprincipe dat lijnrecht staat tegenover het verlangen naar en de vervulling van het geluk dat het jouwe zou kunnen zijn. Dit individuele innerlijke probleem waar we nu over praten, heeft collectief een staat van civilisatie tot stand gebracht die je het leven onnodig moeilijk maakt.

En naarmate iedere mens dit probleem onder ogen begint te zien, helpt hij eraan mee deze wereld en deze omstandigheden te veranderen op een o zo subtiele, maar niettemin heel beslissende manier. Jullie vaak zo onplezierige werkelijkheid is in veel opzichten onnodig en laat zich zien als een collectieve manifestatie van de innerlijke dualiteit. Als je

met dit probleem in jezelf leert omgaan, kun je deze onnodige werkelijkheid steeds beter aan. En dat niet alleen, je helpt ook nog mee haar te veranderen.

Er is nog een ander verwarrend conflict in dit opzicht dat ik deze keer ook wil aanroeren. In de loop van dit werk zijn jullie je misschien scherp bewust geworden van het verlangen naar geluk, liefde en vervulling, of - om het te zeggen in de woorden die ik vanavond gebruikte - het verlangen naar het hoogste genot. Jullie hebben ontdekt dat veel van dit verlangen is terug te voeren op je onvervuld zijn als kind, hetgeen zich nu manifesteert als een buitensporig hunkeren. Je leert onderscheid maken tussen de gezonde wens naar volwassen liefde en de kinderlijke, hunkerende behoefte aan geliefd te zijn. In dit bewustzijn bevrijd je jezelf enigszins van deze hunkerende behoefte. Niettemin is het nodig voor jullie goed te begrijpen waar deze overdreven eis vandaan komt.

Mijn woorden van vanavond zullen je helpen verklaren waarom het kind zo'n buitensporige behoefte aan liefde heeft. Het moet ergens vandaan komen en zoals ik zei, het komt vanuit de vage herinnering die ligt ingebed in je geest. Nu kun je de vraag stellen: “Als dit verlangen van spirituele oorsprong is, waarom is het dan ongezond?” Het antwoord daarop is deels: “omdat het onmogelijk is zulke buitensporige eisen op aarde, in de werkelijkheid die de mens zich heeft geschapen, te vervullen.” Maar het antwoord is ook niet volledig indien we zeggen dat het kinderlijk verlangen eenzijdig is, omdat volwassen liefde de bereidheid is evenveel te geven en lief te hebben als je wenst te ontvangen. Want in de volwassen mens vermengt zich het kinderlijk hunkeren op subtiele wijze met het rijpe vermogen tot liefhebben, zodat het individu altijd zal zeggen: “Als ik zulke liefde maar kon vinden, ik zou bereid zijn mezelf helemaal te geven.” En dikwijls is dit waar. Daarom moet het antwoord nog dieper liggen. Het verschil tussen het onvolwassen, hunkerend verlangen en het rijpe verlangen naar liefde en hoogst genot wordt niet bepaald door intensiteit, maar aan de ene kant door het tijdselement en aan de andere kant door de illusie van het zelf tegenover de ander.

Vaak kom je in conflict wanneer de bevrediging van je drang om je wensen te vervullen tegelijkertijd schadelijk blijkt te zijn voor iemand anders. Dan moet je kiezen tussen jouw genot, wat een goddelijk doel is, of onbaatzuchtigheid, wat ook een goddelijk doel is. Hoe moet je

met deze dualiteit omgaan? Je zult je een lezing van kort geleden herinneren die ik gaf over de grote overgang in de ontwikkeling van de mens.[1] Daarin toonde ik jullie de illusie aan van 'jezelf tegenover een ander'. Zoiets bestaat niet. Je kunt geen werkelijk geluk ervaren ten koste van je medemens.

Maar het besef van deze waarheid komt alleen als je verder gaat op dit pad door alle stappen waarin ik jullie leid. Door het tijdselement te beschouwen zul je er een ruimere kijk op krijgen. Onmiddellijke bevrediging - de kinderlijke manier - vormt dikwijls het knelpunt bij de keuze tussen je eigen genot en dat van een ander. Maar als je het ruimer bekijkt, is dat geen waarheid. Hoe volwassener iemand is, des te meer zal hij in staat zijn oorzaak en gevolg te verbinden, ook als die twee niet vlak bij elkaar liggen.
Tijd is een product van jullie illusionaire wereld en daardoor maakt de tijdsduur tussen oorzaak en gevolg een groot verschil uit in jullie beleving en waardering. Hoe meer iemand spiritueel en emotioneel rijpt, des te meer groeit hij boven de illusie in al zijn aspecten uit en hoewel hij nog in de tijd staat, begint hij dan de illusionaire aard ervan te beseffen. In de praktijk manifesteert dit zich in het vermogen tot het zien van oorzaak en gevolg, ook als die niet rechtstreeks op elkaar volgen. Als ze wel direct op elkaar volgen, begint ook een heel klein kind er al verband tussen te leggen en leert daaruit. Het groeiproces wordt dan ook bepaald door het vermogen oorzaak en gevolg te verbinden, ook al zijn ze in de tijd gescheiden. Om dit te leren moet je oorzaken en gevolgen uit verleden en heden met elkaar in verband brengen. Dit leer je in ieder geval in je werk op Het Pad. Maar je moet ook geduld oefenen als het om het heden gaat. Als je drang om je verlangen naar genot te vervullen niet strookt met het geluk van een ander mens, of als je om andere redenen niet dadelijk de vervulling kunt krijgen waar je naar verlangt, zul je, als je deze ruimere visie cultiveert en je verlangen vrij maakt van de drang naar ogenblikkelijke vervulling, gaan zien hoe de wet zijn natuurlijke loop neemt. Je zult althans enigszins beginnen jezelf boven de tijd uit te heffen. *Dus het probleem van geluk tegenover zelfzucht bestaat alleen in de betrekkelijkheid van de tijd.*

Wanneer je verlangen naar geluk niet onmiddellijk vervuld wordt, komt je dat ook voor als 'dood'. Het voelt vaak aan als troosteloze ellende en in die zin lijkt het voor jullie dood. Als je *onmiddellijke* bevrediging

[1] Zie lezing 75 'De grote overgang in de ontwikkeling van de mens' (Noot vertaler)

opgeeft terwijl je toch, ondanks dat, wenst te verkrijgen wat je *in principe* zoekt, komt dat overeen met de gezonde wijze van omgaan met de dood. Het opgeven van alleen de wens zelf komt overeen met het ongezond accepteren van de dood. En als je op de gezonde manier sterker wordt, moet je wel gaan ervaren dat je langzamerhand wél krijgt wat je zoekt naarmate je groeit. Op die manier moet je je ook wel bewust worden van de illusie van de feitelijke fysieke dood, niet door opgelegde redeneringen, maar door de kracht waarmee je stap voor stap leert omgaan met het sterven van elke dag en jezelf daar op de gezonde manier mee confronteert. Als je dit conflict te boven komt, loopt je pad soepel naar de ware kracht tot leven welke ligt in de kracht tot sterven.

Zijn er vragen met betrekking tot dit onderwerp?"

*VRAAG: Kunt u ons laten zien hoe we dit onderwerp in ons alledaagse leven, in dit werk, moeten benaderen? Hoe leren we de tijd uit te schakelen?*

"Dit is een misverstand. Je kunt de tijd niet uitschakelen zolang je op aarde leeft. Je kunt alleen een ander begrip, een ruimere visie ontwikkelen. Je gaat oorzaak en gevolg nauwer aaneengesloten zien en daardoor verliest de tijd in jouw waarneming ervan zijn illusoire karakter. Je begint iets te vermoeden van wat er *achter* je ligt. De beste aanpak waar je mee kunt beginnen is het proces dat je in dit werk gebruikt. Jullie zijn allemaal aan dit pad begonnen in de overtuiging dat heel veel ongeluk in je leven veroorzaakt werd door de fouten van andere mensen of door een slecht gezind lot. Toen je voortging kwam je er achter, niet theoretisch maar in feite, hoe je eigen reacties en houdingen verantwoordelijk waren voor dergelijke gebeurtenissen. Dit kwam je voor als een openbaring! Nu heb je misschien nog niet in ieder aspect van je leven zoveel succes, maar het begin is er en je kunt nu oorzaak en gevolg verbinden. Eerder was je daar niet toe in staat omdat oorzaak en gevolg zover uiteen lagen. Zorgvuldig onderzoek heeft je echter het verband onthuld. Hoe meer problemen je vindt en daardoor oplost, hoe meer je gaat aanvoelen dat tijd een illusie is. Dus in dit opzicht heb je een nieuwe werkopdracht om aan te beginnen en hoe meer je dat doet, des te gemakkelijker ga je achter de tijd een andere dimensie bespeuren. Ik wil niet het woord 'eeuwigheid' gebruiken. Die andere dimensie achter de tijd is nog niet de laatste, want daarachter ligt nog iets anders en daarachter weer iets anders

waarvoor ik geen woorden tot mijn beschikking heb. Het aanvoelen van het illusoire aspect van tijd zal je laten zien dat er geen conflict bestaat tussen jouw geluk en dat van een ander mens.

Wat betreft de praktische aanpak om in je leven van alledag de dood onder ogen te zien, dat spreekt eigenlijk zo voor zichzelf dat ik er nauwelijks op in hoef te gaan. Werk eerst aan het herkennen en bewust worden van de fundamentele stroom van je verlangen naar hoogst genot en ook aan je angst voor de dood in al zijn facetten. Door te kijken naar je verschillende stemmingen en emoties zal je dit niet al te moeilijk blijken. Het is een kwestie van je aandacht erop richten. Je dagelijkse kleine gevoelens van angst en vrees vertegenwoordigen allemaal een vorm van persoonlijke dood. Kijk dan hoe je er *werkelijk* op reageert. Stel vast in welk opzicht je een van beide verkeerde manieren gebruikt in je emotionele benadering. Leer je bewust te worden van alles waarvoor je terugschrikt. Onderdruk het niet, dan ga je zien dat je niet alleen bang bent voor het negatieve, maar ook voor verandering, omdat die je op onbekend gebied brengt. Dat is de grote strijd tussen de twee kanten van een andere tegenstelling: aan de ene kant de bruisend voorwaarts gerichte kracht en aan de andere kant de vermeende veiligheid die ligt in alles willen houden zoals het is. Stagnatie is een misvorming van het tijdloze element in het bestaan. Jullie zullen wel zeggen: “We zijn ons al bewust van ons verlangen naar geluk en ook van onze angst voor het negatieve.” Nee, vrienden, geen van jullie is zich bewust van zelfs maar het kleinste spoortje van het bestaan van deze twee stromingen in je. Er wordt zoveel ‘weggeconditioneerd’, als ik die uitdrukking mag gebruiken. Dit werk moet dat waar je wezenlijk naar verlangt en waar je bang voor bent veel helderder in je bewustzijn brengen. Naarmate dit bewustzijn groeit, gaan jullie begrijpen waar ik vanavond over praat.

*VRAAG: Ik begrijp niet wat u bedoelt als u zegt dat onze werkelijkheid negatief voor ons is zodat wij ervoor terugschrikken. Dit begreep ik tenminste uit wat u zei.*

Er is fysieke dood en ziekte, er is de materiële wereld die gedoemd is te vervallen. Er is strijd en werk voor het dagelijks bestaan. Er worden je verplichtingen opgelegd die je misschien helemaal niet leuk vindt. Het leven is voortdurend in verandering en dat brengt verlies en onbekende factoren die angst in je oproepen. Al die factoren lijken de weg te blokkeren naar wat je wilt: de vervulling van je wens naar het hoogste

genot. Jullie vinden het niet leuk, maar dit is wel *jullie werkelijkheid* in dit stadium van de evolutie."

*VRAAG: Kunt u iets duidelijker uitleggen hoe gezond accepteren tegenover ongezond accepteren staat, bijvoorbeeld in een martelaar?*

"De ongezonde manier van accepteren houdt boven alles een geest van defaitisme in. Zoals ik hiervoor al aangaf, doet juist de angst voor een bepaalde gebeurtenis je erop afstormen. Je onderdrukte verlangen naar precies het tegendeel van datgene waar je bang voor bent - of dat nu wel of niet te vermijden is - maakt dat je het hele verlangen opgeeft. De gezonde manier is om te zeggen: "ja, de dood is onwelkom. Ik weet echt niet wat er dan zal gebeuren en daarom wil ik dat niet graag. Maar de dood hoort bij het leven en als hij op mijn weg komt, wil ik sterk genoeg zijn om hem te accepteren. Anderen zijn er ook doorheen gegaan, dus ik zal dat ook doen. Ik ga de dood tegemoet terwijl ik me heel goed bewust ben van mijn onzekerheid. Ik ben me nu bewust dat ik er nog bang voor ben, maar wat onvermijdelijk is, wil ik leren accepteren om zo geleidelijk mijn angst kwijt te raken." Dit slaat natuurlijk ook op ieder ander negatief aspect van leven en je kunt dit iedere dag in praktijk brengen. Het is erg moeilijk onder woorden te brengen. Misschien helpt het jullie om het te begrijpen als je je een zielsbeweging voorstelt als een beweging van spannen en loslaten. Als er iets is waar je bang voor bent, dan spartel je tegen, je spant je er tegen in en trekt je dan terug. Juist dit terugtrekken in spanning drijft je er naar toe. Uit moed, eerlijk jezelf onder ogen zien en een ontspannen houding zal kracht voortkomen. Gebrek aan deze eigenschappen zal je er ofwel naar toe drijven of je ervan doen wegrennen. Beide hebben hetzelfde eindresultaat, namelijk ontkenning."

*VRAAG: Wat vindt u van iemand die ascetisch leeft, rent hij van alles weg, ziet hij de werkelijkheid onder ogen of vermijdt hij haar juist?*

"In het algemeen probeert een asceet zichzelf vrij te kopen van hetgeen hij vreest. Hij ziet af van alle genot en geluk door zelfopgelegde ontberingen. Met andere woorden, hij kiest een onnodig moeilijke situatie omdat hij ontzettend bang is voor een andere moeilijke situatie."

*VRAAG: Maar iemand die spiritueel ascetisch leeft?*

"Precies hetzelfde. Het is zo vaak groot zelfbedrog en een volkomen ontkenning van de levenskracht. De dood wordt dan zozeer gevreesd dat de levenskracht volkomen ontkend wordt. Het is een ernstige en schadelijke vorm van zelfdestructie en omgaan met de dood".

*VRAAG: Hoe beoordeelt u het hoogste genot dat voortkomt uit het beheersen van de dingen die je te doen hebt, het volbrengen van je zogenaamde onplezierige plichten?"*

"Hier hangt het ook weer af van het motief en van de manier waarop het gedaan wordt. Als je het echt en gezond doet, dan doorleef je het proces dat ik hier heb beschreven. Omdat de dualiteit een gevolg van ontkenning is, kun je je weg daaruit alleen vinden door niet langer die dualiteit te ontkennen, maar onder ogen te zien. Dat toont je dan de eenheid achter de dualiteit, zodat genot en pijn één worden. Maar er zijn ook ingebeelde, opgelegde (en daarom ongezonde) manieren om dit te doen en dat zijn illusies."

*VRAAG: Als je in de gezonde toestand bent, negeer je dan de nadruk die het ongezonde heeft?*

"Nee, ik zou zeggen dat het precies omgekeerd is. Dood houdt op te bestaan, maar dat gebeurt pas wezenlijk als je je door het gegeven heen hebt gevochten dat dood voor *jou* nog bestaat. Door dat te negeren ren je misschien recht af op het gevaar van ontkennen en vluchten. Als je je kunstmatig vastklampt aan het resultaat daarvan heeft dat het tegengestelde effect. Je kunt dat wat nog voor je bestaat niet ontkennen."

*VRAAG: Is het leven en dood of leven of dood?*

"Het is leven en dood."

*VRAAG: Dus het kan niet onplezierig zijn. Anders zou het leven of dood zijn. Dus dood moet ook genot zijn. Is het dan toch niet zo dat je vanuit een gezonde houding dat accent op de pijn ervan negeert?*

"Laten we niet het eindresultaat verwarren met de weg die je moet

afleggen om daartoe te komen. Veel religieuze filosofieën hebben deze waarheid onderwezen. Maar het resultaat is gebruikt om weg te vluchten voor het onder ogen zien van dat wat nog pijnlijk *lijkt*, al is het alleen maar omdat het onbekend is. Voordat je werkelijk kunt ervaren dat dood genot is - *op een gezonde manier* - moet je eerst door je eigen misvorming heen waarin de dood troosteloos en angstwekkend lijkt. Alleen als je daar doorheen bent, kom je tot het inzicht dat leven en dood één zijn, dat genot en pijn één zijn."

*VRAAG: Is het niet evenzeer een illusie te denken dat problemen van het alledaagse leven en de grofheden waar je doorheen gaat onplezierig zijn? Zijn ze geen genot voor degene die ze meester is geworden? Dus dit ontkent toch het idee van pijn, behalve als het gezegd wordt vanuit een ongezonde houding?*

"Als je die toestand eenmaal bereikt hebt, zul je het wel zo vinden. Maar vóór dat iemand die toestand kan bereiken, zou het gevaarlijk voor hem zijn zichzelf daar naar toe te praten. Dat is al veel te veel gedaan. Je moet heel voorzichtig zijn, want vluchten en zelfbedrog liggen altijd zo vlak voor de hand. De verleiding bang te worden om de waarheid onder ogen te zien is zo groot voor de mens. De waarheid is nooit onplezierig, maar het kan het vaak zo lijken in de tijdelijke werkelijkheid waarin jullie nog een misvormde visie hebben. De mens moet alle waarheden die hij in zichzelf nog niet bereikt heeft, afleggen en intussen de onwaarheid die nog in hem leeft onder ogen zien. Hij moet tot de zo moeilijke afgrond van de illusie komen; die is voor hem nog steeds een afgrond."

*VRAAG: Ik denk dat dit te maken heeft met de interpretatie van het woord 'ontkennen'. Als je dat uitlegt in die zin dat iets niet bestaat, dan is het onjuist. Maar als je met 'ontkennen' bedoelt dat het gaat om iets wat niet werkelijk is, dan heeft het een andere betekenis.*

"Ja, dat is heel waar. Maar zie je, er zijn zoveel religieuze groeperingen die oorspronkelijk deze waarheid hadden toen ze de ontkenning van de dood onderwezen. Maar de mens - in zijn neiging zo snel mogelijk het einddoel te bereiken om pijn te vermijden en om de denkbeeldige afgrond heen te kunnen - klampt zich vast aan zulke woorden en misbruikt ze. Het gevolg is aangepraat geloof, waar je uit zwakheid en angst aan vasthoudt. Laten we daarom voorzichtig zijn en altijd voor

ogen houden dat we dat wat heel afschrikwekkend lijkt - de dood in al zijn aspecten - onder ogen moeten zien voordat de dood *zichzelf* ontkent.

Dit was geen gemakkelijke lezing, vrienden. Maar zij zal je veel te denken geven en biedt veel materiaal om verder te komen. Als er iets onduidelijk is, aarzel dan niet ernaar te vragen. Als er voldoende belangrijke vragen zijn, kunnen we nog een vragenuur organiseren, afgestemd op jullie behoeften.

Wees gezegend, ieder van jullie. Goddelijke kracht en liefde omgeeft jullie. Dit is werkelijkheid. Mogen jullie het voelen en in je leven met je meedragen.

Wees gezegend. Wees in vrede. Wees in God!"

*Deze lezing werd gegeven via Eva Pierrakos in 1961.*
*Oorspronkelijk uitgegeven door Center for the Living Force Phoenicia (N.Y.)*
*onder de titel: 'Conflicts in the World of Duality.'*
*Vertaling door An van Dijk in 1984; herzien in 1999 door Marije Mol.*
*© Stichting Gemeenschap het Pad.  Uitgave 2009*